ప్రథమ శిక్షణ

[కథానిక]

= శ్రీ రుక్మిణీనాథశాస్త్రి =

"రామం!"

"ఓ"

క్షణంలో రామం మంచంమీంచి గంతేసి లేచాడు. అప్పటికి గంటనుంచీ మేలుకొని, మంచానికి మారుమసలుతూ అమ్మ ఎప్పుడు పిలుస్తుందా అని ఎదురు చూస్తున్నాడు. రాత్రిఅంతా అప్పుడప్పుడు మెలుకువ వొస్తూనేఉంది. ఇందాకా అమ్మ లేవడం, వంటఇంట్లోకి వెళ్లడం, వాళ్లనాన్న ఇంకొంచెం సేపటికి ఊతంగా నడుస్తూ అటుకేసి వెళ్లడం, పడమటింట్లో ఏవో అస్పష్టంగా మాటలు, మధ్య గుసగుసలు, తన్నుగురించే అయి వుండాలి—మాట్లాడుకుంటూ ఉండటం, అంట్లూ అవీ బయటవేసిన చప్పుడు, అమ్మ ఇల్లూడ్చి, అలికి, ముగ్గేసి, పొయ్యి రాజేసి, నీళ్ల కాగు పొయిమీద పెట్టడం, నాన్న నూతిదగ్గర గబగబా స్నానం చెయ్యడం, అమ్మా స్నానం చెయ్యడం—అన్నీ రామం ఆలకిస్తూనే ఉన్నాడు; గమనిస్తూనే ఉన్నాడు.

"రామం!"

"ఓ!"

వాళ్ల అమ్మ పిలవడంతోనే అతను మహాపదునుగా 'ఓ' అన్నాడు, చాలా ఉత్సాహంతో. వాళ్ల అమ్మ రామాన్ని పిలిచి గుమ్మం దాటకముందే లేచి, చెదిరిపోయిన బట్ట సరీగ్గా కట్టుకుని, వాళ్ల అమ్మ పడమటింటి దగ్గరకు వెళ్లేప్పటికి తనూ అక్కడకు వెళ్లాడు.

"చాలా పెందరాళే లేచావే" అంది అమ్మ. ఇన్నాళ్లూ అయిదారు సార్లన్నా పిలిస్తేనేగాని, కసురుకుంటేనేగాని రామం మంచంమీద కదిలేవాడన్నా కాదు; విసుక్కున్నాకగాని లేచేవాడు కాదు; కోప్పడితేనేగాని చద్దన్నం తినేవాడు కాడు. బళ్లోకి వెళ్లడానికి ప్రతిరోజూ అల్లరీ, ఆగమూ!

రామం ఇవాళనుంచీ బళ్లోకి పోడు. ఆ పాడు చదువు గుంటపూలు పూసింది. రోజూ పొద్దున్నే, హాయిగా నిద్రపట్టేవేళ లేవాలి; జైలుకెళ్లినట్టు బళ్లోకి వెళ్లాలి. బళ్లోకి వెళుతూ వెళుతూ రామం సున్నంకొట్టినా, పాతకథలను చెప్పే గోడలను రాచుకుంటూ, ఆ కథలను చదువుతూ, కొత్తకథలు కల్పించి రాస్తూ, సీమసున్నంసుద్దలు, పెనసళ్లు, చాకులు పారేస్తూ, కొత్తవి తెస్తూ, రోజు కో పెన్సలుచొప్పున అరిగిస్తూ, లాగూలూ చొక్కాలూ ఎప్పుడూ మాపించుకుతూ, తండ్రీ తల్లీ బలవంతంగా జడవేసి, బొట్టు పెట్టడం, స్కూల్లోకుర్రాళ్లు ఎక్కిరించడం, అక్కడా ఇక్కడా ఏమీ అనలేక ఉడుకుమోతుతనం రావడం, లాగూ పీటముడి వేసుకుని, వేళకు అది రాక, బొందు కోసేసి, మొలతాడుతో దాన్ని కట్టి, పాఠాలు సరీగ్గా రాక, గోడిబిళ్ల బలిచెడుగుడు ఆటల్లో నేర్పు క్లాసులో చూపక, మాస్టర్ల మొట్టికాయలదగ్గరనుంచీ చివాట్లదాకా కంట్రాక్టుపుచ్చుకున్న కుర్రాడా రామం ఇవాళ? కాదు. ఇన్నాళ్లూ అతను పుస్తకాలను మోసుకుంటూ బళ్లోకి పోయే కుర్రాడు. ఇవాళ అతను ఓ పెద్దమనిషి. జీవితంలో ప్రవేశిస్తున్నాడు. రామం శ్రద్ధగా లేవడం అదీ చూచి, వాళ్లఅమ్మ 'కొత్త బులబాటం' అని, తనలో తాను చిన్నగవ్వు నవ్వుకుంది. రామం ఏమీ బదులు చెప్పలేదు. మొహం కడుక్కున్నాడు. స్నానం చేశాడు. పిలక ముడెయ్యకుండా జుట్టుచివర ముడివేసి వదిలాడు. పడమటింట్లో ఆరేసిన బట్ట అటూ ఇటూ కుచ్చెళ్లుపెట్టి కట్టుకున్నాడు. విభూతి పెట్టుకున్నాడు. ఆరేసిన అంగోస్త్రం కట్టుకున్నాడు. పైన ఉత్తరీయంవేసుకున్నాడు. వాళ్ల అమ్మ, "ఏంరా కొంచెం మంచిమాట* చేసుకు

* పిల్లలు ఎక్కడికన్నా పొద్దున్నే వెళుతూన్నప్పుడు "భోంచేసి పోతావా" అనడానికి "మంచిమాట చేసుకుపోతావా" అనేది పర్యాయపదం. ఇందులో వోవిధమైన చాటూ వుంది.

పోతావురా?" అంది. రామం అయిష్టంగా 'ఉఁహుఁ' అన్నాడు. వాళ్లనాన్న ఇన్ని మజ్జిగ తాగి, వాకిట్లోకి వొచ్చాడు. రామం గూడా ఇన్నిమజ్జిగ తాగి వాకిట్లోకివొచ్చాడు; వాళ్లనాన్నను కలుసుకు న్నాడు.

"ఇహ వెళదామా?" అన్నాడు నాన్న.

"ఊఁ" అన్నాడు నెమ్మదిగా రామం.

రామంతండ్రి నల్లగా, భారీగా ఉంటాడు. గడ్డం మీసం బాగా పెరిగి, పెద్దతలా అతనూ— కొట్టొస్తూ ఉంటాడు. అంగోస్త్రం నడుముకుచుట్టి, వీభూతీ, కనుబొమ్మల్లో కుంఖుమా పెట్టి, చెవులకున్న రుద్రాక్షపోగులు కదులుతూండగా, "ఊఁ, తెములూ" అన్నాడు. రామం ఏమీ అనకుండా నుంచున్నాడు.

"ఇంట్లోకి వెళ్లిరా" అన్నాడు వాళ్లనాన్న. తను నోరు ఎత్తితే నాన్న ఏమంటాడోనని, రామం, కిక్కురుమనకుండా వంటింట్లోకి వెళ్లాడు. అమ్మ కూచుని చాటలో బియ్యం బాగుచేస్తోంది. రామం కనిపించి "అమ్మా!" అన్నాడు. తల్లి "ఏం నాయనా, ఇంకాసిని మజ్జిగ తాగుతావా" అంది. వాళ్లనాన్న సావిట్లోకి వొచ్చాడు. రామం సత్తు గిన్నెలో మజ్జిగ గుటగుటా తాగి మూతితుడుచుకుని నుంచున్నాడు.

"మంచిగా బుద్ధిమంతుడుగా ఉండమ్మా. నాన్న ఎలా చెప్తే అలా చెయ్యి" అంది వాళ్ల అమ్మ.

"అలాగే" నని రామం సావిట్లోకి వొచ్చాడు. తండ్రీ కొడుకు లిద్దరూ బయటికి వొచ్చేశారు.

ఇంకా తన్ను ఫదేళ్లకుర్రాడికింద కట్టేసి "బుద్ధిమంతుడుగా ఉండమా" అంటుందేం అమ్మ? పాడిన పాటేగా ఇది? బళ్లో పుస్తకాలు పారేసుకుని, తను తిట్టగా, కుర్రాళ్లు తన్ను మాటలతో ఏడిపించగా, అది తాను తల్లికి ఏడుస్తూ చెప్పినప్పుడు "బుద్ధిగా ఉండు నాయనా, అల్లరిమూకతో నీకెందుకు" అన్నట్లు యిప్పుడూ అంటుందేం? దాని గోలే దానిది. తాను పెరిగి పెద్దవాడైనాడు. బడీ, కుర్రాళ్లూ, మాస్టర్లూ అందర్నీ కాచి వడపోశాడు. మంచిగా ఉండాలని తనకు మాత్రం తెలీదా, తానుమాత్రం మంచిగా ఉండడా?

రామమూ, వాళ్లనాన్నా సందులోకి వొచ్చారు. వాళ్లనాన్నతోపాటు నడుస్తున్నా డన్నమాటేగాని చాలా ఉత్సాహంతో గబగబా అడుగువేస్తూనే ఉన్నాడు. తండ్రీకొడుకు లిద్దరూ మాట్లాడకుండానే నడుస్తున్నారు. కాని, ఇతనితో చదివిన స్కూలు కుర్రాడు కనిపిస్తే రామం పెద్దవాళ్లు పరిచయ మందహాసం చేసినట్లు తానూ. నవ్వాడు రామం తాను చాలా ముఖ్యంగా భావిస్తున్నాడు ఈ రోజును. ఇవాళ తాను ఓతరహా పెద్దమనిషై తానూ సంపాదించుకో బోతున్నాడు. ఇవాళ తన జీవితంలో ఓ కొత్త అధ్యాయం, ఘట్టం. దీనికోసమే అతను ఎదురు చూస్తున్నాడు. రామంకూడా తండ్రిలాగే వైదీకంలోకి పోతున్నాడు, తండ్రి అజమాయిషీకింద. రామం సభాపతినరసన్నగారి కుమారుడు. తన్ను చూడగానే అక్కడివాళ్లందరూ సభాపతిగారి అబ్బాయిగనుక, కాబోయే సభాపతిని చూసి, వినయంతో, ప్రత్యేకంగా 'ఏమండీ' అంటారనీ, తానుమాత్రం సౌమ్యంగా, టెక్కు చెయ్యకుండా, వారితో సమానంగా 'ఏమండీ' అనాలనీ, కలిసిమెలసి సంచరిస్తాననీ అనుకున్నాడు.

రామంతండ్రి నడుస్తూనడుస్తూ ఆగి రొండినున్న పొడుంకాయ తీసి, దాన్ని చుట్టూ నిమిరి, ఎడం అరిచేతిలో ఇంతపోసుకుని, బిరడా దానికి పెట్టి, పొడుం పట్టుపట్టి మిగతాది దులిపి, కుడిచేతిపట్టును ముక్కుల్లోకి ఎక్కించాడు. విదిలించిన పొడుం రామం కళ్లల్లో పడ్డది. రామం ఉక్కిరిబిక్కిరి అయి, తల వెనక్కు ఆడించి కళ్లు నులుపుకుని, ఉత్తరీయంతో నీళ్లుకారే కళ్లు తుడుచుకున్నాడు. తండ్రి ఠర్రున చీది, ఇదేమీ గమనించకుండానే నడుస్తున్నాడు.

చుట్టుప్రక్కలనున్న ఇళ్ల వాకిళ్లల్లోని జనం, తమకు ఎదురుబదురుగా తారసిల్లుతూన్న ప్రజ, ఈ నాడు సభాపతిగారి కొడుకుగారు వైదికవృత్తిలోకి తండ్రితోకూడా పోతున్నారని అనుకుంటూన్నట్లు రామం భావించాడు.

కొంతదూరం నడిచి నడిచి ఓ పెద్దభవంతిలోకి ఇద్దరూ వెళ్లారు. అంతకు ముందు అక్కడ సావిట్లో పోగైన జనం రామంతండ్రిని చూడగానే ఏం నరసన్నా అంటే ఏం నరసన్నా అన్నారు. సభాపతిగారని గౌరవం చెయ్యకుండా ఇలాపిలుస్తారేమని రామం వెక్కసపడ్డాడు. సభాపతిగారినిగూడా, సామాన్యుడుగా "ఏం నరసన్నా" అని పిలవడం ఏం మర్యాదగా అతనికి తోచలేదు. ఇద్దరు ముగ్గురుగా తనతండ్రిని తీసుకుని బైటకు పోతూవుండటం, వొస్తూవుండటం, పొడుం పీలుస్తూ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండటం చూసి, రామం, తను వాళ్లతో పూసుకుని తిరగాలో, వోమూల వొదిగి కూచోవాలో తెలీక మీనమేషాలు లెక్కపెడుతూ కూచున్నాడు. ఎవడో వచ్చి, "ఒరే అబ్బాయి, నీ ఉత్తరీయం అక్కడ పెట్టుకూచో" అన్నాడు. తనను—సభాపతిగారి అబ్బాయిని, ఎవడో వచ్చి"ఏంరోయ్ అబ్బాయి" అనడం నామోషీగా కనబడింది. చిన్న చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఉత్తరీయం తీసి అక్కడ పెట్టాడు. "పౌరోహిత్యం చేయిస్తావుట్రా అబ్బాయీ" అన్నాడు అవతలివాడు. రామం నవ్వుతూ 'ఔను' అన్నాడు.

రామం అంతటా కలియచూశాడు. వాళ్ల నాన్న ఓచోట నిలబడి, హంగామాగా పెద్దగొంతుకతో, "మీరు మీరు అభిషేకాలకు శివుడిగుడికి వెళ్లండి" అంటున్నాడు. "మీరుమీరు సూర్యనమస్కారాలు. మీరు మీరు మీరు తర్పణ" అంటున్నాడు. "మీరు మీరు మీరు హోమానికి" అంటున్నాడు. ఎవరిదారిన వారు తమ తమ ఉత్తరీయాలూ, అంగోస్త్రాలూ పైన వేసుకోడం చూచి, తాను తండ్రికేసి చూచాడు. తండ్రి, రామాన్ని "ఇలా రా" అన్నాడు. రామం వెళ్లాడు.

రామంతండ్రి రామాన్ని వెంటేసుకుని శివుడిగుళ్లోకి తీసుకెళ్లాడు. అక్కడ రామంతండ్రి ఎవరితోటో బాతాఖానీ కొడుతున్నాడు. వాడిమీదా, వీడిమీదా ఆడిపోసుకోటం ఆ కబుర్లు.

మధ్య రామాన్ని చూసి, "స్నానం చెయ్" అన్నాడు తండ్రి.

రామం నూతిదగ్గరకు వెళ్లాడు. అక్కడ ఎవరూ లేరు. స్నానానికి ఒకరిద్దరు లేవబోతున్నారు. వాళ్ల దగ్గరకు వెళ్లాడు రామం. మాసిన మురికిబట్టలూ, కుళ్లు అంగోస్త్రాలూ వాళ్లూ కూచుని, వాడింట్లో ఇట్లా వీడింట్లో ఇట్లా అని అంటున్నారు.

ఒకాయన పొన్నకాయలాగా కూచుని తెల్లని బియ్యప్పిండితోనూ, కుంకుమతోనూ ఆడదానికంటె చక్క చక్కగా ముగ్గులు పెట్టి, మధ్యన రాగిచెంబు పెట్టి, ముందు దర్భాసనం పరిచి, ఆరేసిన ఉత్తరీయం చక్కగా దిండులా మడిచి, దానిమీద పెట్టి 'తేజసా-భా-ని' అంటూ సూర్యనమస్కారాలు తీస్తున్నాడు. ఇంకో ఆయన గడ్డం అతనూ తావళం తిప్పుతూ కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు. ఒకాయన శివుడి లింగానికి పూలు పూజచేసి, పూలు పోతాయనైనా చూడకుండా నెత్తిన నీళ్లు ధారగా పోస్తున్నాడు.

రామం స్నానానికి తొందరపడుతున్నాడు. తండ్రి ఏం కోప్పడతాడో అని. తన తండ్రి అల్లాగే కబుర్లతో మునిగి తేలుతున్నాడు. ఇందాకణ్ణించీ బద్ధకించిన కుర్రాళ్లు లేచారు. రామమూ లేచి దబదబా స్నానంచేసి, ధోవతీ, ఉత్తరీయం ఆరేసి, అంగోస్త్రంతో లోపలికి వొచ్చి, వీభూతి రాచుకుని, తండ్రి క్కనిపించాడు. తండ్రి రామాన్ని "హోమం దగ్గరకు పో" అన్నాడు. గుళ్లో ఓమూల హోమాలు చేస్తున్నారు కొందరు. రామం వెళ్లి కనిపించగానే ఒకడు లేచి, నెయ్యిదగ్గర కూచోపెట్టి, 'స్వాహా' అన్నాడు. నెయ్యి ఇంత పోస్తూవుండమన్నాడు

రామం ఒప్పుకుని, ఖాళీఅయిన పీటమీద కూచుని స్రుక్ స్రువాలు తీసుకుని స్వాహా అన్నప్పుడల్లా పట్టుదలగా నెయ్యి పోస్తున్నాడు. ఇంకోడు మంత్రాలు చెప్తున్నాడు. మిగతా వాళ్లు స్వాహా అనిమాత్రం అంటూ, నెయ్యితో తడిసిన ధాన్యం వొకడూ, సమిధలు వొకడూ హోమగుండంలో పోస్తున్నారు. రామంగూడా నాలుగైదుసార్లయినాక, మంత్రం చెప్పేఆయనగుక్కను గమనించి, తానుగూడా స్వాహా అంటూ నెయ్యి పోస్తున్నాడు. అగ్నిహోత్రుడు పాములా లేచి ఆడు

తున్నాడు. రామం మంత్రం చెప్పే ఆయన ముఖం చూట్టం మాత్రం చూస్తూ నెయ్యి పోస్తుండడంవల్ల అగ్నిహోత్రుడి అర్చితాకి రామం చెయ్యి వేలు కమిలింది.

ఇంకొంచెం సేపయ్యేసరికి వాళ్లు ఉన్న సమిధలూ, ఉన్న నెయ్యీ, ఉన్న ధాన్యం అంతా పోసి, వొక్కసారి లేచారు. రామమూ లేచాడు. రామం తండ్రి నరసన్న వొచ్చి, వాళ్లను కూకలేసి, 'పూర్ణాహుతి' అని అరిచి, రామాన్ని తర్పణలోకి పొమ్మన్నాడు. కుంకం, పాలూ, పసుపూ, నీళ్లూ అవీ కలిపి, ఓ బిందెలోంచి చెంబుల్లోకి పట్టుకుని, ఓ పెద్దపళ్లెంలో పదిమంది, "లక్ష్మీనారాయణం తర్పయామి తర్పయామి" అంటూ ఉద్ధరిణతో పోస్తున్నారు. రామమూ. "తర్పయామి, తర్పయామి" అంటూ పోశాడు. బిందె అయిపోయాక వాళ్లూ లేచారు. రామానికి ఓమూలనించి ఆకలవుతోంది. నాన్న చెబితే, ఏమంటాడోననీ, అందరిలాగే తనూ అనీ ఆకలిని తొక్కిపట్టి తిరుగుతున్నాడు.

రామం యాదాలాపంగా సల్లో వంటపాక దగ్గరకు పోయాడు. తండ్రి స్నానంచేసి ఎవరితోనో మళ్లీ మాటల్లోకి దిగాడు. రామంమాటే ఎత్తలేదు. రామం వంటపాకదగ్గరికి వెళ్లేప్పటికి అది సెగలూ పొగలూ కక్కుతోంది. పెద్ద గాడిపొయ్యి. కణ కణ కణలాడుతూ ఎర్రగా ఉంది. పెద్ద గుండిగల్తో అన్నం వార్చేశారు. కూరవండేశారు. పులుసుపొయ్యిమీద ఉంది. పచ్చళ్లూ, అవీ ఓమూల తట్టలో ఉన్నై. గోకర్ణాలు, పచ్చడి బండలు, ఓమూల పెద్ద తట్టల్లో లడ్లు, ఇత్తడి చాటలు, నేతిఝారీలు, విస్తళ్ల కట్టలు, ఇత్తడి గ్లాసులు, కొట్టిన ఉప్పూ, కారం, తిరగమోతసామానూ, అదీ అంతా చాలా గమ్మత్తుగా ఉంది. ఇంద్రధనుస్సులా అన్ని రంగులూ పరిమళిస్తూన్నై.

ఇంతలో ఒక్కసారి అందరూ, "దానాలు, దానాలు ఇస్తున్నారు" అని అరిచారు రామానికి దానాలేమిటో బోధపళ్లేదు. ఏమిటని అడగటానికి తన తండ్రి అక్కడ లేనేలేడు. వడ్ని అడగటం మరి...? ఎవడ్ని అడిగినా, సభాపతిగారి అబ్బాయికి యీ మాత్రం తెలీదా అంటారేమో...అందరూ కావల్లాగా చప్పుచప్పున ఎవరిదారిన వారు లేచిపోయారు, సూర్యనమస్కారాల బ్రాహ్మడూ వంటింట్లో వంటాయనా తప్ప. వంటాయన రామాన్ని పిలిచి, "నాయనా, దానాలిస్తున్నారట, నేపోయి వొస్తాను. ఇక్కడ కాస్త వుంటావా?" అన్నాడు.

రామం "అలాగే" అన్నాడు హుందాగా.

"అంతా అయిపోయింది. పులుసుమాత్రం కాగుతోంది, పొంగురాకుండా కాస్త చూస్తూ ఉండు. నిమిషాల్లో వొస్తాను." అని ఆయన అంగోస్త్రం విడిచి, ఆరేసిన బట్ట కట్టుకుని, ఉప్పూ కారం రాయగా అవి అంటుకున్న అంగోస్త్రాన్ని నూతిదగ్గిర ఝాడించి పైనవేసుకుని వెళిపోయాడు.

రామానికి ఓమూలనించి ఆకలి మండిపడిపోతోంది. లడ్లు రెండు తీసుకు తింటే ఎవరు కాదన్నారు? రామానికీ తినాలని ఉంది. కాని, ఇంట్లో అయినా అమ్మకు చెప్పందే రామం ఏదీ తీసుకుని తిని ఎరగడు. పైగా ఎవరూ లేనప్పుడు, తనకు పెత్తనం ఇచ్చినప్పుడు తాను తింటాడా? దొంగతనం కాదా అది? గంగాళంలో మంచినీళ్లు ఇన్ని తీసుకుని తాగాడు. మళ్లీ తాగాడు. కళపెళా కాగి ఆవిర్లు వొస్తూ, సువాసనతో, కరేపాకూ కొత్తిమీరా, పచ్చిమెరపకాయలతో ఉడికిన పులుసు ఎన్నో రంగుల్లోకి మారి తేనెలాగా తయారై నేనంటే నేనని ముందుకొస్తోంది. దానాలవాళ్లు వొక్కొక్కరే వొస్తున్నారు. పులుసు కట్టలు తెంచుకుని వొచ్చే వరదలాగా పొంగుతోంది. ఏం చేస్తే ఈ పొంగు రాదో తెలీదు. అమ్మ, పొయికింద మంట తగ్గిస్తుంది. ఈ గాడిపొయ్యి మంట తగ్గించే దెట్లా? కలియపెడుతుంది అమ్మ. కలియపెట్టడానికి, ఆ దయ్యపుగరిటెలు రామం ఎత్తగలిగితేనా? అమ్మ, కొన్ని పొంగురాకుండా ఉండటానికి ఉప్పువేస్తుంది. రామం దోసిళ్లతో ఉప్పు తీసి పులుసుకళాయిలో వేశాడు. వేశాక, వెయ్యగూడదేమో, తప్పేమో, ఆయన ఉప్పు వెయ్యమనలేదే అనుకుంటూ పులుసుకేసి చూస్తున్నాడు. వెనకనించి ఎవరో మొట్టికాయలు మొట్టారు. గతుక్కుమని వెనక్కు తిరిగిచూడగా నవ్వుకుంటూ అటు పోతున్నాడు

తనతండ్రి. అందరూ దానాలు పుచ్చుకుని వొచ్చారు. మిగతా జనం ఎవరో రోడ్లమీద అప్పుడప్పుడు చొక్కాలతో ఖుషీగా కనపడేవాళ్లుకూడా ఉత్తరీయాలు కప్పుకుని, అంగోస్త్రాలు తడుపుకొని చెంబులు పుచ్చుకుని వొచ్చారు.

“పొద్దుపోయింది, పొద్దుపోయింది”అని అందరూ అంటున్నారు. “విస్తళ్లు వెయ్యరేం, విస్తళ్లు వెయ్యరేం” అని అందరూ అరిచేవాళ్లే. అందరూ పెద్దపెద్ద అంగలు వేసుకుంటూ అలజడిగా అటూయిటూ నడిచేవాళ్లే. పరమాన్నం కని దొన్నెలు కుట్టుకునేవాళ్లే. తమ తమ స్నేహితులకోసం పక్క విస్తళ్లు ఎవరూ రాకుండా అరికడుతున్న వాళ్లే. దబదబా చేదపగిలేట్టు నూతిదగ్గర స్నానాలు చేసేవాళ్లే.

విస్తళ్లు వేశారు. అభిఘారం చేశారు. నలుగురు జమాజెట్టీలలాంటివాళ్లు అన్నప్పళ్లాలూ, పచ్చళ్లూ అవీ పట్టుకొని వొడ్డిస్తున్నారు. రామం, వికారంతో తల తిరుగుతూండగా, ఇంకాసిని మంచినీళ్లు తాగి, తండ్రిని వెతుక్కుంటూ వెళ్లి కలుసుకున్నాడు. “ఎక్కడో అక్కడ కూచో” అని తండ్రి గద్దించాడు. రామం బిక్క చచ్చిపోయి కుర్రాళ్ల పంక్తిలో కూచున్నాడు. పెద్దలు ఆహితాగ్నులు, ఘనాపాఠీలు, పట్టాలవాళ్లు ముందుకూచుని, కొంగజపాలు చేస్తున్నారు. పెళ్లినడకలవలె వడ్డన అయింది. ఎవరో రామావధాన్లగారికోసం ఓ అరగంట వడ్డన అయినాక కాచుక్కూచున్నారు. వారూ నిక్కి నీలిగి, సొక్కి సోలి, మెల్లిగా చీమలా అడుగు లేసుకుంటూ వొచ్చి “నాకోసం ఆగారా, శివశివ, కానీరేం” అంటూ అనుజ్ఞ ఇచ్చి “అమృతమస్తు”అన్నారు. గబగబా నెయ్యి మంచినీళ్లగా పోసి, అంగలు వేస్తూ గబగబా పంక్తులు కలియతిప్పారు.

పొద్దుపోయింది. రామానికి వికారం. శాకపాకాలు ధ్వంసధూళిగా ఉన్నై. అమ్మ పక్కన కూచుని అన్నం పెట్టడమా మరి? వంకాయకూరలో అంతా కారమే. అల్లంఘాటే. పప్పుమాత్రం ఓమాదిరిగా ఉంది. పచ్చళ్లు నీళ్లకునీళ్లూ, ఉప్పుకు ఉప్పూ, కారాని క్కారం, తీర్థానికి తీర్థం, ప్రసాదానికి ప్రసాదం. పులుసు తన నిర్వాకమే. పరమాన్నం పంచదార వేసిన గంజి. లడ్లుమాత్రం బావున్నాయి గాని, కుర్రాళ్లపంక్తికి మస్తుగా అందలేదు. నీళ్లలాంటి మజ్జిగతో ఇంత తిని, రామం విధిలేక లేచి చెయ్యి కడుక్కున్నాడు అందరితోపాటూ.

భోజనాలైనాక అందరూ అక్కడ పోగై పొడుం పరామర్శ చేశారు. అక్కడే కూచున్నారు. ఓ అరగంట కూచుని తాంబూలాలు నమిలి, మళ్లీ యిందాకటి యజమాని యింటికి పోయారు. రకరకాలవారీగా సంభావన ఇవ్వడం జరిగింది. రామానికి ఓపావలా యిచ్చారు. అదీ తండ్రిసిఫారసు మీద. బ్రాంహలు వెళిపోయారు. గోధూళివేళ అయింది.

తండ్రి ఆయింట్లోపలికి తీసుకెళ్లి, దానాలూ, కలశాలూ, అవీ ఇతని ఉత్తరీయాన మూటకట్టి, “యింటికి పో” అన్నాడు. తండ్రికూడా కదుల్తాడేమోనని రామం చూశాడు గాని, తండ్రి “వెళ్లవేం!” అని దబాయించాడు. రామం మెల్లిగా అడుగులేసుకుంటూ, ఈదురోమని యింటిముఖంపట్టాడు.

తానొక సభాపతికుమారుణ్ణని స్కూలు చదువు మాని, వైదికంలో పడ్డాడు. బంగారపు దర్భముడి వుంగరం, సేలం అంచు పంచెలూ, వెండి పొడుంకాయి, కాలు కదిపితే సభాపతిగారు సభాపతిగారు అని గౌరవించే ఓ పరివారం, పైన పండితశాలువా అన్నీ ఉండి జీవితం అంతా సుఖమయం అనుకున్నాడు రామం.

పొద్దున్నే లేవడం, ఎక్కడికో, ఈరోజు ఇక్కడికి, రేపు మరోచోటికి పోవడం. అక్కడ చేతులు కాల్చుకుని, కుక్కిన పేనులాగా పడిఉండి, పొగలతో కళ్లు నీరుకారి, స్నానాలతో తడిసి, వేళకు అన్నం లేక, తినబోయేసరికి అవన్నీ ధ్వంసధూళై తండ్రిచే మోచేతిపోట్లు, సూటీపోటీలు పడి జీవితం రుచిచూచాడు రామం.

అమ్మ తలదువ్వి, బొట్టుపెట్టి, చొక్కా లాగూ తొడిగి బళ్లోకి పంపడం, కందిపప్పుడబ్బాలోంచి

వేయించిన కందిపప్పు జేబులో వేసి, కొనుక్కుతినమని కానో అర్ధణో యివ్వడం, తను నిర్విచారంగా బళ్లోకి పోవడం, తనఈడు కుర్రాళ్లతో కేరింతాలాడడం అన్నీ గుర్తుకొచ్చై. కాని, అమ్మో, యివాళ సోం వారం, యివాళ హిస్టరీక్లాసు. దాం దుంప తెగా, ఆ రాజులు, ఆ యుద్ధాలు, ఆ తారీఖులు ఎంత చచ్చినా కంఠపాఠం కావు. అమ్మో! బడే!

రామం ప్రస్తుతస్థితిలో, అనుకోకుండా కళ్లంబడి నీళ్లు కార్చాడు. తండ్రి పక్కన ఉన్నాడేమో, చూసి చంపుతాడేమో నని, వీపున ఉన్న మూటలు చంకతో ఒత్తిపట్టి ధోతీకొంగుతో కళ్లు తుడుచుకున్నాడు. ఇంటి కొచ్చేశాడు. మూటలు పడమటింట్లో పారేసి 'అమ్మయ్య' అన్నాడు.

తల్లి ఎదురువచ్చి, చాట తెచ్చి, "చాట్లో పొయ్యి నాయినా" అంది. చాటలో పోసి, అందులో ఉన్న కర్జూరకాయలూ, తమలపాకులూ, వక్కలూ, కాన్లూ ఏరి, అమ్మ కిచ్చాడు. "నాయనా, వేణ్ణీళ్లు పోసుకుంటావా?" అంది తల్లి.

రామానికి మళ్లీ కన్నీళ్లు వొచ్చై. బరువుగా ఊపిరి వొచ్చింది. కళ్లనీళ్లు ఆపుకుని, కంఠంలోకి రాగా, 'అమ్మా!' అని, "ఆ, పోసుకుంటా" నన్నాడు. అమ్మ నీళ్లు సమపాళాలు చేసి యిచ్చింది. రామం స్నానం చేశాడు.

"దా, నాయనా, అన్నం తింటావా?" అంది, "ఆకలి లేదే" అని, "పెట్టు, తింటా" నన్నాడు.

తల్లి అన్నం పెట్టింది. ఎదురుగా పచ్చగా పార్వతీదేవివలె కూచుంది.

రామం అమ్మకేసీ, ఎదురుగుండా ఉన్న పొయ్యికేసీ చూసి, తనలో తాను మింగి, మజ్జిగా అన్నంతో యింత తిన్నాడు. చెయ్యి కడుక్కోగానే నిద్ర తూలింది. మంచం వాల్చుకోడం వ్యవధానం. నిద్ర. రాతివలె రామం నిద్రపోయాడు.

మళ్లీ అమ్మ పిలిచి నిద్రలేపి, "ఆరున్నర అయిందిరా, మీనాన్న అన్నీ అయి వాకిట్లో నీకోసం చూస్తున్నారు" అని లేపేదాకా రామానికి వొళ్లు తెలీదు. తల్లి 'లే' అని లేపేసరికి రామం త్రుళ్లిపడి కళ్లు నులుముకున్నాడు.

[1936 నవంబరు 'లండన్ మెర్క్యురీ' లోని Leslie Halwardగారి Initiationకు ఇది అనుకరణ].

ఊరవతల

= శ్రీ శ్రీరంగం నారాయణబాబు =

కలల పొదరిళ్లలో
సౌఖ్యంపు నిదురలో
కనిపించి
యెకతన్వి
మేనక నాపేరు
మేఘాలకు వెనుకప్రక్క
మా ఊరని మాయమయ్యె
చిరునామా తెలిసికూడ

చేసే దేమి లేక
ఊహాగానం సేయగ
ఊరవతల కెళ్లాను.
....
....
"కావు! కావు!"
ఆకాశం
కాకిపిల్ల

నోరు తెరచె
మెతకొరకు
పాపిష్ఠి యినోదయంబె
పాముకాటు ఎండపొడిచె
భువికితగిలె
శివజ్వరం!
ఫలములు
లేనె లేవు